

OKOUMÉ EN DE TRIPLEX-FABRIEKEN

door

Dr. J. R. BEVERSLUIS.

Het bezoek aan de triplex-fabriek, welker bedrijf bijna volkomen berust op ruimen aanvoer van okoumé, had ook bij mij gedachten opgewekt als die, waaraan Prof. Berkhout uiting geeft in zijn artikel in de Juli-aflevering van dit tijdschrift.

De gang van zaken bij de boschexploitatie in economisch zich pas ontwikkelende gebieden, ook in koloniën, is steeds zoo geweest, dat men op een zeker oogenblik moest vaststellen dat rooibouw gepleegd was, en dat men de kip met de gouden eieren geslacht had.

De geweldige toename van de okoumé-export in een luttel aantal jaren moest doen vreezen, dat men ook hier weer bezig is een bron van welvaart en bedrijf tot uitputting te brengen. Deze vrees werd zeer verlevendigd door het bezoek aan dat groote bedrijf, en bij het gezicht van de massa's die daar verwerkt worden. Naar aanleiding daarvan besloot ik te trachten hieromtrent eens wat naders te weten te komen.

Het resultaat van deze poging is vast te leggen in de volgende uitspraak : men zal er inderdaad op moeten rekenen dat over een 8 tot 10 jaren de productie van okoumé, geschikt voor triplex-fabricage, aanzienlijk dalen zal.

Deze uitspraak berust o.a. op kennisneming van een midden 1936 uitgebracht rapport van den Inspecteur principal des Eaux et forêts bij het gouvernement-generaal van Fransch Aequatoriaal Afrika, den heer L. Duplaquet, welk rapport is afgedrukt in de Revue des Eaux et forêts van 1936. De heer Duplaquet heeft op een inspectiereis geheel Gaboen van Noord tot Zuid doorkruist, en daarbij ook verscheidene exploitaties bezocht.

Ook in een memorandum van 1934 van den heer H. Wag, iemand met een langjarige en grondige ervaring als boschexploitant in Gaboen, wordt uitdrukking gegeven aan de opvatting dat de exploiteerbare okoumé in Gaboen thans op weg is naar verdwijning binnen enkele jaren.

De okoumé (*Aucoumea Klaineana* Pierre; fam. Burseraceae) komt bijna uitsluitend voor in het equatoriale bosch

van Gaboen. Hij is een boom van de bosch-savanne, en vormt daar bijna zuivere opstanden. Het is een typische lichthoutsoort, wier lichte gevleugelde zaden op open savanne-terreinen en langs de randen van bosch in groote massa tot kieming komen. Voor de eerste ontkieming is lichte beschaduwing, vooral zijschaduw, en voldoende vocht, vereischte. Na de ontwikkeling van de eerste blaadjes eischt hij meer licht en standruimte, maar gedurende de eerste 15 tot 20 jaren verdraagt hij volgens W a a g geen directe zonnebestraling. Van dezen leeftijd af echter eischt hij het volle licht, en overgroeit en onderdrukt hij de planten die hem tot dien leeftijd beschermden.

Voor de verjongingsmogelijkheid op zichzelf behoeft men dus geen vrees te hebben. Slechts zal men, om tot verjonging op voldoende schaal, met het oog op toekomstige bedrijfsmogelijkheden, te komen, hierbij regelend en leidend moeten optreden. De daarvoor noodig te achten maatregelen komen hieronder nog aan de orde.

Zoowel W a a g als Duplaquet komen op grond van de plaatsvindende exploitatie, en van de nog aanwezige hoeveelheden exploiteerbaar hout, tot de gevolgtrekking, dat binnen enkele jaren de voorraad op is, en dat de maatregelen, tot nu toe van de zijde van het bestuur getroffen, om voor de toekomst te zorgen, onvoldoende zijn.

Nu al gedurende een tiental jaren beweegt de jaarlijksche productie van okoumé zich op het niveau van 300.000 ton, rond 600.000 m³, d.i. een 75.000 boomen per jaar. Op dezen grondslag staat het vast dat in een 8 tot 10 jaren de oorspronkelijke voorraad kapbare okoumé uitgeput zal zijn. Dan zal men aangewezen zijn op herkap in de met „boschreserve” betitelde oorspronkelijke kapterreinen. Tot voor korten tijd heeft men in de verlaten kapterreinen niet, of in onvoldoende mate, gewerkt op de ontwikkeling van de verjonging. Duplaquet constateerde tot zijn ontgoocheling, dat een gemiddelde hoeveelheid van 1 of 2 stammen okoumé per ha beschouwd werd als een bevredigende dichtheid. De boschwetgeving betreffende Fr. Aeq. Afrika kende tot op het oogenblik dat Duplaquet zijn rapport schreef (mid-den 1936) nog niet de verklaring tot gouvernements-boschdomein of -boschreserve van de leeggekapte concessies, dus ook niet de mogelijkheden tot bescherming en instandhouding die daarvan het gevolg kunnen zijn, zooals b.v. verbod van vestiging binnen dat areaal, en beperking of opheffing van de gebruiksrechten van, en de vernielingen door, de bevolking. Men spreekt wel van „réserves forestières” in Gaboen, doch deze term komt in de boschwetgeving aldaar niet voor. Men bedoelt daarmede slechts: 1e. de terreinen die in concessie leeggekapt zijn, en die men nu, krachtens de bestaande, zeer onvoldoende, wettelijke maatregelen,

verder voor aantasting of beschadiging door de menschen wil sparen, opdat zich weer kapbaar bosch zal ontwikkelen; 2e. de terreinen waarop nog voorraden oorspronkelijke okoumé aanwezig zijn.

Zooals gezegd zal de reserve aan van oorsprong voorhanden okoumé in 8 tot 10 jaren verdwenen zijn. De boschambtenaren in Gaboen zijn van meening dat de okoumé een 60 jaren noodig heeft om exploiteerbare afmetingen te verkrijgen. (De door den handel meest gewilde diameters liggen tusschen 80 cm en 1,30 m.) De exploitatie op groote schaal vindt thans sinds een goede 20 jaren plaats. Na uitputting van de oorspronkelijke voorraden zal het dus een 30 tot 50 jaren duren, voordat de verjongingen van thans exploiteerbare afmetingen kunnen leveren.

In dien tusschentijd, die dus over een tiental jaren intreedt, zal de productie van okoumé door Gaboen voor een gevoelige inzinking staan, en zullen de bedrijven, die aan okoumé gebonden zijn, groote moeilijkheden hebben, indien zij niet bijtijds daarop rekenen.

Op welke wijze kunnen die bedrijven op die moeilijkheden rekenen? Naar mijn meening op afdoende wijze slechts door zich zekerheid te verschaffen omtrent de mogelijkheid van levering van plaatsvervangende houtsoorten.

Voor deze mogelijkheid kan, wat West-Afrikaansche houtsoorten betreft, m.i. gedacht worden aan 3 houtsoorten:

1. Ozigo of Mouganga. (*Pachylobus* sp. et var. div.; fam. Burseraceae).

Deze is zeer nauw verwant aan okoumé, in alle opzichten. Hij heeft hetzelfde verspreidings-gebied, en komt tamelijk veelvuldig in de opstanden voor. Het hout is iets zwaarder (0,58—0,70) dan okoumé (0,40—0,55), doch overigens moeilijk daarvan te onderscheiden. Door zijn grootere zwaarte wordt de inkoopprijs wat hooger, en ook daarom is het hout thans minder gewild voor gebruik als schilhout. Toch is het ook nu vaak gemengd aanwezig in partijen okoumé.

2. Aielé. (*Canarium* sp. div.; fam. Burseraceae). Verspreidingsgebied Ivoorkust, en verwante soorten in Kameeroen en Gaboen. Deze komt zeer veelvuldig in de opstanden ingemengd voor. De kleur van het hout is roseachtig wit. Het soortelijk gewicht is 0,35—0,50.

3. Abachi. (*Triplochiton scleroxylon* K. Schum.; fam. Sterculiaceae). Verspreidingsgebied W. Trop. Afrika van Liberia tot in Kameeroen. Komt zeer overvloedig voor, vaak in bijna zuivere opstanden. Het hout is roomkleurig wit. Het soortelijk gewicht bedraagt 0,35—0,50.

Gezien de prijzen die voor okoumé betaald moeten worden, en de stijging waaraan deze onderhevig zijn en zullen wor-

den,¹⁾ bestaat er echter wellicht ook nog een andere mogelijkheid, die alleszins verdient onder de oogen gezien te worden, namelijk: levering door Ned. Oost-Indië. In dit verband moet voornamelijk gedacht worden aan Meranti-soorten (Shorea-spec. div.; fam. Dipterocarpaceae), die, wat uiterlijk en eigenschappen betreft, zeer zeker aan de gestelde eischen voldoen. De lichte roode meranti-soorten hebben hun verspreidings-gebied over den geheelen archipel, doch zijn het meest algemeen op Sumatra en Borneo. Zij komen zeer veelvuldig in de opstanden ingemengd voor. Het hout is rose tot lichtbruinrood of rood. Het soortelijk gewicht bedraagt 0,32—0,60.

Of de mogelijkheid van levering van aanzienlijke hoeveelheden gelijkwaardig materiaal gedurende een reeks jaren verzekerd kan worden, is waarschijnlijk in hoofdzaak een kwestie van: opzet van de exploitatie en verkrijging van concessie op voldoende groote schaal; soepelheid en breedheid van gebaar, ook in geldelijk opzicht, van de zijde van de indische autoriteiten; kundige en betrouwbare keuring en sorteering van het uit de exploitatie te verzenden product; verzekering van den afzet (die zeker mogelijk is) van het niet voor schilhout te gebruiken deel van den oogst. (Hierbij dient natuurlijk ook de boschbouwkundige verzorging van de geëxploiteerde terreinen, met het oog op de verjonging, van den aanvang af de volle aandacht te hebben.)

In ieder geval is de situatie van dien aard, dat voor de bedrijven die op de verwerking van okoumé ingericht zijn, twee maatregelen geboden zijn.

Ten eerste dienen zij zich, eventueel door plaatselijk onderzoek in West-Afrika, een eigen oordeel te vormen omtrent de al- of niet-gegrondheid van de vrees die uitgesproken wordt betreffende de leverings-mogelijkheden van okoumé binnen enkele jaren en gedurende enkele tientallen jaren daarna.

Ten tweede dienen zij zich op de hoogte te stellen van de mogelijkheden voor levering van plaatsvervangers voor okoumé, waarbij naast de mogelijkheden die W. Afrika biedt, ook die van Ned. Oost-Indië onderzocht dienen te worden.

¹⁾ Op een desbetreffend verzoek om inlichting, ontving ik van den Chef du service des bois coloniaux van het Ministerie van Koloniën te Parijs de opgave dat de prijs van okoumé c.i.f. europeesche haven (uitgezonderd Duitschland) tot eind Juni j.l. gemiddeld bedroeg: per ton ongeveer f 64.— (dus per m³ ongeveer f 32.—). (Van derde tot eerste kwaliteit wisselde deze prijs per ton van ongeveer f 44.— tot ongeveer f 76.—, dat is per m³ van ongeveer f 22.— tot ongeveer f 38.—).

Blijkens bij den Economischen voorlichtingsdienst te 's Gravenhage ingewonnen inlichting was in den laatsten tijd de prijs van okoumé c.i.f. Amsterdam per ton ongeveer f 72.— tot f 76,50.

Ten overvloede zij opgemerkt, dat naast deze mogelijkheden van levering van groote massas door tropische gebieden, ook voor speciaal er op gerichte populierenbedrijven in Nederland gunstige vooruitzichten voor afzet in deze richting zullen kunnen bestaan.

UIT DE DAGBLADEN.

Alg. Handelsblad, 14 Juni 1937.

DE DREUMELSCH E BOOM.

Wethouder door kantonrechter veroordeeld.

De kantonrechter te Tiel, Mr. Dr. C. H. Baale, heeft schriftelijk vonnis gewezen in de zaak tegen den wethouder van Dreumel, den heer C. A. Mollenberg, die vorige week heeft terecht gestaan terzake dat hij — zonder daartoe gerechtigd te zijn — een boom, die ter gelegenheid van het huwelijk van Prinses Juliana is geplant, liet uitgraven en in den tuin van het gemeentehuis doen plaatsen, welke tuin in gebruik was bij den gemeente-veldwachter Leenders.

De kantonrechter achtte den wethouder schuldig aan het hem ten laste gelegde en veroordeelde hem, conform den eisch van den ambtenaar van het O.M., wegens overtreding van de artikelen 47, 424 en 460 van het Wetboek van Strafrecht tot tweemaal f 15.— boete, sub. 2 maal 5 dagen hechtenis.
